

DE BAARDAGAME

(*Pogona vitticeps*)

1. ALGEMEEN

Deze hagedis leeft van nature in **woestijngebieden** en de droge bossen in het centrum en het oosten van Australië. De baardagame is een van de meest voorkomende hagedissen in gevangenschap. De soort is erg populair bij particulieren die op zoek zijn naar een dier met een redelijke grootte en een vrij rustig temperament. De baardagamen die je vandaag op de markt vindt, zijn geboren in gevangenschap.

De baardagame heeft een stevig lichaam en wordt gekenmerkt door een driehoekige kop omgeven door stekelvormige schubben. Deze stekels vormen een baard die het dier kan opzetten. Deze baard verandert geregeld van kleur en wordt zwart wanneer het dier gestresseerd is of wanneer het mannetje bronstig is. De stekels lopen zijdelings over het lichaam op de grens tussen rug en buik. De totale lichaamslengte kan **50 cm** bereiken, waarvan de staart ongeveer de helft inneemt. Het dier heeft krachtige poten voorzien van stevige klauwen. In het wild variëren de kleuren van lichtgeel tot donkerbruin, maar in gevangenschap worden bepaalde '*morphs*' (kleur- en patroonvarianten) gekweekt die enorm kunnen variëren. Ze wegen gemiddeld **350 tot 500 gram** en kunnen **10 tot 15 jaar** oud worden in gevangenschap.

Wanneer u een baardagame aanschaft, is het aangewezen hier goed over na te denken! Indien u al een baardagame heeft, dient u zich hierover steeds verder te blijven inlezen.

2. HUISVESTING

De baardagame is evolutionair aangepast aan het leven in woestijngebieden. Hij is overdag actief en is de helft van de tijd in bomen/struiken of op hoge rotsen terug te vinden. Doordat hij is aangepast aan de hitte overdag en de koude tijdens de nacht, zou hij in onze regio's niet lang buiten overleven. Huisvest een baardagame dus in een afgesloten en gecontroleerde omgeving, zoals in een terrarium. Door hun territoriaal karakter is het niet raadzaam om meerdere mannetjes samen te houden. Het is wel mogelijk meerdere vrouwtjes samen te houden, mits het terrarium voldoende groot is.

Voor volwassen baardagamen is een groot terrarium een noodzaak. Opteer best voor een terrarium gemaakt uit vochtwerend, behandeld hout of glas. Voor adulte dieren geldt de regel: hoe groter, hoe beter. Het terrarium voor een adult dier moet een **minimale lengte hebben van 120 cm, een minimale breedte van 60 cm en een hoogte van minstens 60 cm**. Voor elk extra dier dient de oppervlakte van de huisvesting te vergroten met minstens 20%.

Jongere dieren kunnen in kleinere terraria gehouden worden, afhankelijk van hun grootte. Een terrarium van **80 cm lang x 40 cm breed x 40 cm hoog is voldoende voor dieren kleiner dan 20 cm (lichaam + staart)**.

Als bodembedekking kan men kiezen voor houtsnippers, of een mengsel van aarde, zand en kiezels. Kleine houtsnippers worden het best vermeden bij jonge diertjes. Tijdens het eten kunnen deze stukjes opgenomen worden en darmobstructies veroorzaken. Een diepe laag bodembedekking waarin de dieren wat kunnen graven, is aan te raden. Indien een drachtig dier in een terrarium wordt gehuisvest, zorgt men best voor een vochtige en losse ondergrond (mix van zand en aarde) waarin het vrouwtje makkelijk kan graven om haar eieren te leggen. Indien een drachtig dier geen geschikte legplaats vindt, kan dit leiden tot legnood, een medisch spoedgeval.

Binnen het terrarium moeten alle **omgevingsparameters** aanleunen bij de optimale waarden van de natuurlijke habitat. Dit wil zeggen dat de temperatuur en vochtigheidsgraad gecontroleerd moeten worden, in een gepaste dag/nachtcyclus. Daarnaast moet je ook UV-licht voorzien.

Het terrarium moet dus beschikken over:

- **Een correcte temperatuurgradiënt.** Reptielen (waartoe baardagamen behoren) zijn ectotherme dieren. Dit wil zeggen dat ze een externe warmtebron nodig hebben om hun lichaam op te warmen. Om een correcte lichaamstemperatuur te behouden, moeten hagedissen afwisselend koele en warme plaatsen kunnen opzoeken. Om dit te bewerkstelligen installeert men het best een **warmtelamp aan één zijde van het terrarium**. Zo creëert men een warme kant en een koele kant. Overdag mag de **warme kant** een temperatuur hebben **van 30-35°C** en de **koele kant** mag schommelen rond **25-30°C**. **Onder de warmtelamp** mag de temperatuur oplopen tot **45°C**. 's Nachts dient de verwarming uitgeschakeld te worden en mag de temperatuur dalen tot kamertemperatuur.
- **Een correcte luchtvochtigheidsgraad.** In het wild leven baardagamen in vrij droge gebieden. Aangezien ze vaak planten eten, halen ze veel van hun vocht uit hun voeding. Te weinig of te koud water kan leiden tot constipaties en andere gezondheidsproblemen. Daarom is het aangeraden een waterbadje te voorzien (30°C) waarin de dieren kunnen baden en van kunnen drinken. De dieren wekelijks besproeien helpt de dieren met vervellen.

Het terrarium zelf mag een gemiddelde luchtvochtigheid aanhouden rond de **40%**. Een te slecht geventileerd terrarium kan leiden tot een te vochtige omgeving en gerelateerde schimmelinfecties. Probeer een correct evenwicht te vinden tussen ventilatie, temperatuur en luchtvochtigheid.

- **Een schuilplaats.** Hoewel niet alle baardagamen vaak zullen schuilen of zich verstoppen, is een schuilplaats (een volledig overdekt gedeelte) om rust te bieden geen overbodige luxe. Dit is zeker het geval voor jonge diertjes. Een grotje of een paar overhangende stenen per dier is voldoende.
- **Een drinkbak of drinkschaal.** Hoewel baardagamen hun vocht merendeel uit hun voeding halen is een kleine, ondiepe drinkschaal in het terrarium geen slecht idee. Jonge diertjes drinken vaak meer dan adulte dieren.
- **Een bron van UV-licht.** Voor de gezondheid van reptielen is het voorzien van **UVA- en UVB-stralen** (in open lucht geleverd door natuurlijk zonlicht) enorm belangrijk. UVA stralen zorgen voor een gezonde huid en mooie pigmentatie, terwijl UVB zorgt voor aanmaak van vitamine D3. Dit vitamine stelt reptielen in staat om calcium op te nemen uit hun voeding en te gebruiken. Correcte calciumwaarden in het lichaam zijn noodzakelijk voor een goede spierwerking én skeletvorming. Indien er géén UV-licht wordt voorzien in het terrarium kan dit op termijn leiden tot ernstige gezondheidsaandoeningen. Men kan kiezen voor gespecialiseerde UV-verlichting in de vorm van TL-buizen, compacte fluorescentielampen (CFL), kwikdamplampen of HID spots. Deze laatste twee opties voorzien het dier niet alleen van de nodige UVB-stralen, maar ook van warmte.

OPGELET: het gebruik, de plaatsing en het selecteren van de correcte intensiteit van UV-verlichting is niet eenvoudig! Verkeerde lampen gebruiken op een foutieve afstand van het dier kan leiden tot ernstige brandwonden of andere gezondheidsproblemen. Hoewel UV-verlichting noodzakelijk is, laat u altijd goed informeren bij een dierenarts gespecialiseerd in reptielen over de correcte lampen voor uw dier.

- **Controleapparatuur.** Een thermometer en hygrometer in het terrarium laten u toe om de temperatuur en luchtvochtigheid in het terrarium te controleren. Dit zowel aan de koele als warme kant van het terrarium én onder de warmtespot.
- **Tijds klokken en Thermostaten.** Een tijds klok laat toe om uw verlichting automatisch aan en uit te schakelen, zodat uw dier dagelijks ruwweg 12 uur licht en 12 uur duisternis krijgt. Dit zorgt voor een natuurlijk dag-nachtritme en bevordert de gezondheid van uw dier. Thermostaten kunnen ingeschakeld worden om warmtelampen automatisch te laten aan- en uitschakelen indien het terrarium té warm of té koud wordt.

3. VOEDING

Hoewel baardagamen alleseters zijn, is er één bijzonderheid waarmee je rekening moet houden: **hun dieet verandert met de leeftijd**. Ze voeden zich met een hoger aandeel dierlijke eiwitten als ze jong zijn, maar ze gaan meer plantaardige voeding eten naarmate ze ouder worden.

Jonge dieren krijgen een rantsoen dat voor **80% bestaat uit insecten** (krekels, kakkerlakken, sprinkhanen) en voor **20% uit een mengsel van groenten en kruiden** (witloof, paardenbloem, klaver, weegbree, andijvie). Zorg ervoor dat de grootte van het voedsel aangepast is aan de grootte van het dier! Volwassen dieren eten bijna dagelijks bladgroenten. Opgelet: obesitas is een vaak voorkomende pathologie bij deze dieren. Zorg er dus voor dat u ze niet te veel voedert.

Het ideale voedsel voor reptielen heeft het een gunstige **calcium-fosforverhouding van 2:1**. Beide mineralen zijn nodig, maar moet je in de correcte verhouding aanbieden. Sommige voedingsbronnen bevatten immers méér fosfor dan calcium.

Het ideale basisvoer voor baardagamen bevat minimaal 1,5 tot maximaal 5 keer meer calcium dan fosfor. Goede, calciumrijke planten zijn paardenbloemen, waterkers, andijvie, sla, boerenkool, Chinese kool, klaver, hooi en luzernehooi. Witlofbladeren, wortel en tomaat bevatten meer fosfor dan calcium en mag je dus slechts met mate geven.

Een mengeling van bovenvermelde groenten aangevuld met insecten kan als basisvoeding dienen voor volwassen dieren. Let wel: de meeste insecten bevatten meer fosfor dan calcium! Het aanbieden van calciumrijke planten als voer voor je voederinsecten en het bepoederen van insecten met een calcium- en multivitaminenpoeder kan dus helpen. Bepoeder de insecten net voor het voederen zodat de mineralen en vitaminen door de baardagame worden opgenomen. Doe dit met mate! Een keer per week is voldoende.

Om de voeding van de dieren verder te verrijken kan je verschillende zaken toevoegen. Een beperkte hoeveelheid fruit (appel, banaan, peer, aardbei,...) toevoegen aan de groenten is zeker geen slechte start, maar doe dit met mate. Een volwassen baardagame 1x per maand een kleine muis aanbieden kan ook geen kwaad. Je kan ook de in de handel verkrijgbare korrelvoeding toevoegen aan een gevarieerd dieet. Toch is dit soort voeding doorgaans geen goed basisvoer. Indien je dit soort droogvoeding aanbiedt, moet ze een geschikte calcium-fosforverhouding hebben.

Baardagamen moeten altijd beschikken over fris en vers water. Hoewel het woestijndieren zijn, kunnen ze toch gevoelig zijn voor uitdroging. Baardagamen drinken het liefst van vallende druppels die op hun neus rollen.

4. VERZORGING

4.1. EEN HAGEDIS HANTEREN

Eerst en vooral is het belangrijk te beseffen dat hagedissen géén knuffeldieren zijn. Het zijn niet-gedomesticeerde dieren die hanteren vaak als storend of stresserend zullen ervaren. Probeer het dier niet zomaar op te nemen en laat het dier voornamelijk naar jou toe komen om er mee te interageren. Zo bouw je een goede band op met je dier.

Indien je het dier tóch moet hanteren, doe je dit best rekening houdende met volgende principes:

- Ondersteun het hele lichaam en laat het dier steunen op alle poten.
- Geef het dier ruimte om op/rond jou te lopen, hou het dier nooit stevig vast als dit niet nodig is!
- Let op voor de sterke poten, scherpe nagels en stekels. Deze zijn vaak steviger, scherper dan je denkt en kunnen pijnlijk zijn als het dier zich uit een ongemakkelijke greep probeert los te wrikken.
- Je dier heeft nood aan een correcte omgevingstemperatuur! Hanteer je hagedis dus nooit te lang bij kamertemperatuur. Indien je het dier eens mee naar buiten neemt, zorg ervoor dat je altijd bij je dier blijft én doe dit enkel op warme dagen (+25°C).
- Draag indien mogelijk beschermende handschoenen of was na het hanteren grondig je handen. Reptielen kunnen drager zijn van ziekten die ook mensen kunnen ziek maken. Manipuleer daarom geen reptielen als je zwanger bent of als je immuunsysteem verzwakt is.

Het vervoeren van hagedissen doe je steeds bij een correcte temperatuur en in een aangepast transportmiddel. Een ondoorzichtige plastic bak, voorzien van verluchttingsgaten, een laag bodembedekking of een handdoek is een goed begin. Als het dier in deze transportdoos niet op een goede temperatuur gehouden kan worden, kan je er flessen met warm water bij plaatsen. Zorg er wél voor dat deze tijdens het verplaatsen niet kunnen rollen of het dier in zijn bewegingsvrijheid belemmeren. Een piepschuim-does als omhulsel zorgt ook voor een goede isolatie en houdt de warmte in de transportdoos.

4.2. OPVOLGING

De gezondheid van een hagedis controleren is niet altijd eenvoudig! Hagedissen zijn vrij sterke dieren en laten niet snel zien dat ze ziek zijn. Als symptomen zich uiten, is het meestal (te) laat. Een veelvoorkomend eerste signaal bij reptielen is het verliezen van eetlust.

Als je je dier regelmatig meet en weegt, kan je bijhouden of het dier gewicht verliest. Indien dit het geval is, laat je het best onderzoeken door een gespecialiseerde dierenarts. Een jaarlijkse check-up (inclusief mestonderzoek op parasieten zoals wormen) is zeker aan te raden.

4.3. WINTERRUST

Baardagamen houden van nature een lichte winterslaap (winterrust) tijdens de winter. Ook al is dit niet meteen nodig voor een dier in gevangenschap, toch kunnen baardagamen in het terrarium uit zichzelf minder actief worden gedurende de winter. Sommige baardagamen zullen vanzelf in winterrust gaan, andere individuen zullen weinig tot geen gedragsveranderingen vertonen tijdens de koudere maanden. Een baardagame die in winterrust gaat, zal tijdens de wintermaanden vaker schuilen, meer slapen, minder zonnen en minder eten. Je kan tijdens deze periode de lichturen wat terugdraaien naar 6 tot 7 uur licht per dag. Ook kan je de temperatuur in het terrarium licht doen dalen (20°C aan de koele kant, 30°C onder de lamp). Ook voeding moet minder vaak of in kleinere hoeveelheden aangeboden worden.

Wanneer het dier van nature terug actiever begint te worden, keer je best terug naar het normale verzorgingsschema. Het is belangrijk het dier goed op te volgen tijdens deze periode. Gewichtsverlies en apathie (niet reageren op normale prikkels) moeten als abnormaal beschouwd worden.

5. VOORTPLANTING

Het geslacht bepalen bij hagedissen is moeilijk, zeker voor niet-specialisten. Mannetjes zijn vaak iets langer, hebben een grotere kop en hebben doorgaans een hemipenale verdikking aan de staartbasis (dikkere staart). Ook zijn bij mannetjes de femoraalporiën (kleine verdikkingen verspreid over de dijbenen) goed zichtbaar. Vrouwtjes hebben vaak een iets smallere kop, hebben géén dikkere staartbasis en hebben geen of zeer kleine femoraalporiën. Verder is er weinig geslachtsdimorfisme. Indien je twijfelt over het geslacht van je dier, raadpleeg dan je gespecialiseerde dierenarts.

Hoewel de voortplanting in gevangenschap heel het jaar door kan plaatsvinden, gebeurt de paring meestal in de lente. Dit is een periode waarbij de mannetjes zeer hevig kunnen reageren op wat ze beschouwen als bedreigingen. Als twee mannetjes samen gehouden worden, kunnen ze beginnen vechten, met ernstige verwondingen tot gevolg. Zet dus nooit twee mannetjes bij elkaar! Ook tijdens het paren kan het er hevig aan toe gaan. Mannetjes kunnen beginnen bijten aan de poten, staart en kop van de vrouwtjes. Dit is normaal, maar mag niet constant zijn. Hou ze dus in de gaten. Indien mannetjes té fanatiek zijn, moeten ze (tijdelijk) van de vrouwtjes gescheiden worden in een ander terrarium. De vrouwtjes hebben nood aan rust tijdens deze periode.

Baardagamen worden geslachtsrijp wanneer ze ongeveer 1,5 tot 2 jaar oud zijn. Baardagamen zijn ovipaar en leggen dus eieren. Dit gebeurt meestal een drietal weken na het paren. Het vrouwtje graaft een kuil waarin 10 tot 30 eieren worden gelegd. De eieren kunnen worden uitgebreed in een gespecialiseerde broedstoof of broedkas bij 28-30°C. Naargelang de temperatuur duurt het rond de 60 dagen vooraleer de eieren uitkomen.

OPGELET: Voor je denkt aan kweken, moet je goed nadenken over de toekomst van de jonge baardagamen. Het zorgen voor jonge hagedissen is niet eenvoudig! Je hebt een apart terrarium nodig en je zal de jongen dagelijks moeten verzorgen. Uiteindelijk zal je ook op zoek moeten gaan naar een geschikte thuis voor elk diertje. Zorg dat je goed bent geïnformeerd en voorbereid voor je eieren begint uit te broeden! Indien je niet wil kweken, kan je de eieren kort na het leggen vernietigen.

6. ZIEKTEN EN AANDOENINGEN

De meest voorkomende ziekten worden veroorzaakt door de omstandigheden waarin baardagamen worden gehouden. Een goede verzorging zal de meeste ziekten voorkomen. Er zijn enkele factoren die de gezondheid van baardagamen in het gedrang kunnen brengen: geen of onvoldoende UV-licht, onevenwichtige voeding (te weinig calcium), te lage/hoge temperaturen, te droge of te natte omgeving, onevenwichtige dag-nachtcyclus. Deze factoren verzwakken de afweermechanismen van het dier, dat kwetsbaarder en gevoeliger wordt voor diverse infecties.

Veel voorkomende ziekten zijn:

- stomatitis (infectie van de mondholte)
- rinitis (infectie op de bovenste luchtwegen,)
- pneumonie (longontsteking)
- mondabscessen
- diarree die al dan niet te wijten is aan parasieten (meestal wormen)
- "metabolic bone disease (MBD)" of rachitis (groeistoornissen van het skelet door slechte UV-verlichting en/of slechte calciumfosforverhouding)

Verder is het belangrijk om het dier niet overmatig te voederen (obesitas) én tijdens het hanteren op te letten dat het dier niet kan vallen (breuken) of niet in contact kan komen met andere huisdieren (beten door honden of katten).

7. BELANGRIJKE SIGNALLEN

De volgende symptomen worden aanzien als verontrustend:

- Anorexie (geen of verminderde eetlust) / gewichtsverlies
- Lusteloosheid, inactief zijn/slappen overdag, minder alert zijn
- Diarree
- Vervormde rug, staart, poten
- Afscheidingen uit neus, ogen of mond
- Slecht vervellen

Aarzel niet een dierenarts te raadplegen. **Hagedissen worden slechts langzaam ziek, maar genezen ook traag.** Achter de eerste symptomen kan een reeds goed ingetreden ziekte schuilgaan.

8. DOELPUBLIEK

Om gezondheidsredenen is het houden van baardagamen af te raden voor kwetsbare personen, mensen met een verzwakt immuunsysteem en zwangere vrouwen. Hagedissen zijn door hun nood aan gespecialiseerde zorg géén geschikte huisdieren voor jonge kinderen. Om te voorkomen dat de hagedis valt en breuken oploopt, mogen kinderen enkel onder begeleiding het dier hanteren. Ten slotte heeft een baardagame een vrij lange levensverwachting (10-15 jaar). Het is dus geen huisdier voor korte duur!

9. SAMENLEVEN

Hagedissen kunnen niet goed vluchten en zijn niet in staat zich doeltreffend te verdedigen. Zorg daarom dat je baardagame nooit in contact komt met een hond of kat! Ook kan de constante aanwezigheid van een hond of kat in de ruimte van het terrarium zorgen voor langdurige stress. Dit kan uiteindelijk de dood betekenen voor de hagedis! Plaats het terrarium dus in een rustige ruimte waar honden en katten niet vaak komen.

Samenleven met andere baardagamen is mogelijk, maar vaak af te raden. Indien je meerdere dieren houdt, moet je een groot terrarium voorzien. Plaats ook nooit meerdere mannetjes bij elkaar!

Verschillende soorten reptielen samen huisvesten wordt afgeraden. Verschillende soorten hebben verschillende behoeften. Ook zal een andere diersoort aanzien worden als een potentieel gevaar of als prooi. Vermijd stress en ongelukken en plaats nooit twee verschillende soorten reptielen bij elkaar!

10. AANKOOP EN KOSTEN

Een baardagame kost gemiddeld **20 tot 200 euro** in aanschaf, afhankelijk van de leeftijd van het dier. Let wel: sommige 'morphs' kosten meer dan €1000. Naast de aankoop van dier zelf komt er nog **200 tot 500 euro** aan kosten bij voor de huisvesting (terrarium, UV-lampen, warmtelampen, inrichting, thermostaat, timer,...). Ook moet je er mee rekening houden dat lampen niet voor altijd goed zullen werken! UV-lampen worden best elke 6 maanden vervangen.

Baardagamen worden verkocht in dierenwinkels maar ook bij gespecialiseerde kwekers. Ze zijn niet duur in onderhoud, maar vereisen wel hun **dagelijkse portie onbehandelde kwaliteitsgroenten en wekelijkse hoeveelheid levende insecten**. Reken op een kostenplaatje van 1 tot 2 euro per dag voor een volwassen baardagame. De kosten van de gespecialiseerde dierenarts kunnen op het budget doorwegen! Hou hier rekening mee. De elektriciteitskosten voor de lampen in het terrarium kunnen meer dan 100 euro per jaar bedragen.

11. WETGEVING

Eigenaren van een baardagame moeten bepaalde wetgeving in acht nemen.

- **Dierenwelzijnswet** (wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren): Hierin staan enkele basisvoorwaarden voor de huisvesting van dieren. Zorg ervoor dat je dier in correcte omstandigheden gehouden wordt en voldoende bewegingsvrijheid heeft.
- **Positieve Lijst Reptielen** (Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 26/11/2020 betreffende de lijst van reptielen die gehouden mogen worden en de minimumnormen voor het houden ervan): de baardagame staat op de positieve lijst en mag dus gehouden worden. Daarnaast legt dit besluit bijkomende normen op betreffende de huisvesting en verzorging van reptielen. Heeft u interesse in het houden van andere soorten? Ga even na of ze opgenomen zijn op de positieve lijst.
- **Milieuvergunningen**: voor het houden van reptielen is soms een milieuvergunning nodig. Indien je minder dan 6 reptielen houdt, is een vergunning niet nodig. Meer informatie kan je terugvinden op de website van Leefmilieu Brussel.
- **CITES regelgeving en de EUWTR (European Union Wildlife Trade Regulations)**: De baardagame wordt niet gereguleerd door deze wetgevingen. Hier dien je geen rekening mee te houden. Het is wel aangeraden om een overdrachtsverklaring of een aankoopbewijs van uw dier bij te houden.
- Tot slot zijn deze dieren geclassificeerd als LC, d.w.z. niet bedreigd, volgens de IUCN.

BIBLIOGRAFIE

- Fowler E. M., Miller R. E., *Fowler's Zoo and wild animal medicine Volume 8*, 2015, uitgeverij Elsevier.
- Hellebuyck, T., Minne, B., Ruysseveldt, L., *Herpetological Education and Research Project: Cursus Meest voorkomende aandoeningen bij Herpetofauna*, 2020.
- Minne, B., Ruysseveldt, L., *Herpetological Education and Research Project: Cursus Terrariumkunde*, 2020.
- Minne, B., Ruysseveldt, L., *Herpetological Education and Research Project: Cursus Nationale en Internationale Wetgeving van het houden van Herpetofauna*, 2020.

OVERZICHTSFICHE

ALGEMEEN

De baardagame is een Australische hagedis die in een droge of zelfs woestijnomgeving leeft. Hij heeft zijn naam te danken aan de baard van stekelige schubben die hij kan opzetten bij bedreiging. Hij kan **op volwassen leeftijd 50 cm** lang worden en kan **10 tot 15 jaar oud** worden. Mannetjes zijn over het algemeen groter dan vrouwtjes.

VOEDING

Het zijn alleseters, maar hun voeding varieert afhankelijk van hun leeftijd. Voor jonge dieren bestaat het dieet voor **80% uit dierlijke eiwitten** (kleine krekels, sprinkhanen, meelwormen) en voor **20% uit plantaardige eiwitten** (andijvie, paardenbloemen, witloofblaadjes). **Naarmate ze ouder worden, keert deze verhouding geleidelijk aan om.** Ze hebben een supplement aan calcium en vitaminen nodig.

VOORTPLANTING

- Eierlegend.
- Seksueel volwassen: 1,5 tot 2 jaar
- 10 tot 30 eieren
- Incubatie: 30°C, 60 dagen

DOELPUBIEK

Niet aanbevolen voor kwetsbare personen, mensen met een immunodeficiëntie, jonge kinderen of zwangere vrouwen.

Opgelet: deze dieren leven lang. Het vereist engagement om het gedurende zijn hele leven te onderhouden.

SAMENLEVEN

Soortgenoten mogelijk (opgelet wanneer ze van hetzelfde geslacht zijn). Soms gewelddadig gedrag van de mannetjes, Isoleren indien nodig. Opgelet voor honden en katten: **bijtonden!**

AANKOOP EN KOSTEN

In dierenwinkels of bij kwekers.
Aankoopprijs: 20 tot 200 euro.
Kostprijs van het materiaal: 200 tot 500 euro.
Dagelijkse kosten: 1 a 2 euro/dag (voeding en elektriciteit).

VERBLIJF

Baardagamen zijn niet geschikt om buiten te overleven in ons klimaat en moeten in een terrarium worden ondergebracht. Ze hebben een **UV-lamp** nodig, een **warmtelamp** (kwiklampen doen beide), een **temperatuurgradiënt van 25-35°C en onder de lamp 45°C** Stem het terrarium af op de groei van het dier, voor één volwassen exemplaar geldt L = 120cm, B = 60cm en H = 60cm).

VERZORGING

Baardagamen kunnen gezonde dragers zijn van een **zoönose, salmonella**. De handen altijd goed wassen na het vastnemen. Monitoren van de gezondheidstoestand: o.a. regelmatig **wegen van het dier**. Elk gewichtsverlies moet een waarschuwing zijn.

ZIEKTEN EN AANDOENINGEN

Vaak gekoppeld aan **ongepaste voeding of omstandigheden waarin het dier wordt gehouden:**

- Stomatitis, rhinitis en longontsteking (T°).
- Metabolic Bone Disease: groeistoornissen als gevolg van een slechte verhouding calcium/fosfor in de voeding of een gebrek aan **UV-licht**.
- Obesitas

BELANGRIJKE SIGNALLEN

Gewichtsverlies, lusteloosheid, lopen van de neus of ogen, problemen met het vervellen.

WETGEVING

Wet Dierenwelzijn: huisvesting en verzorging.
Milieuvergunning nodig vanaf 6 dieren.
Positieve lijst: opgenomen.
CITES en EUWTR: niet opgenomen